

Bibliografická citace, technická úprava textu

Dále nastudovat: *Věstník AMG 4/2003 (citační norma s komentářem)*; základní typografické termíny, náležitosti odevzdávání rukopisů a korektorské značky (z www.tygotext.cz); formáty papíru.

1. Bibliografické citace

Citování obecně upravuje *ČSN ISO 690 Bibliografické citace. 1996, 2000*, která nahradila dřívější *ČSN 01 01 0197*. Je pouze doporučující. Komentovaná norma vyšla ve *Věstníku Asociace muzeí a galerií ČR 2003, č. 4. Česká archeologie má vlastní citační standard, za který se považuje forma používaná v Archeologických rozhledech*; vychází z tzv. harvardského (cambridgeského) systému, běžného v přírodních vědách (viz níže). Platí ale, že **rozhodující slovo má redaktor**, proto při přípravě článku respektujeme citační zvyklosti daného časopisu, pokyny redakce časopisu nebo redaktora sborníku.

Pojmy – vědět, co znamenají: autor, editor/redaktor; kapitola, podkapitola, příspěvek, článek; oddíl, rubrika; edice, vydání; monografie, monografická publikace, seriálová publikace, monografické číslo, časopis, sborník, periodikum, ediční řada; ročník, číslo, sešit, svazek, výtisk; list, strana.

• Položka seznamu literatury - typy citací používané v archeologii (standard AR):

Pozor: za literaturu se považují pouze zdroje publikované (tiskem, elektronicky), jinak jde o prameny a jiné zdroje.

- jednosvazkového díla
Filip, J. 1948: Pravěké Československo. Praha.
Soukup, P. 2015: Jan Hus. Život a smrt kazatele. Nakladatelství Lidové noviny.
- vícesvazkového díla
Lévi-Strauss, C. 1962-1971: Mythologiques I – IV. Paris.
Jiráň, L. – Venclová, N. (ed.) 2007-2008: Archeologie pravěkých Čech 1-8. Praha.
- svazku vícesvazkového díla
Stocký, A. 1926: Pravěk země české. Díl I. Věk kamenný. Praha.
Jiráň, L. (ed.) 2008: Archeologie pravěkých Čech 5. Doba bronzová. Praha.
- článku v časopise
Pavúk, J. – Šiška, S. 1980: Neolit a eneolit. Slovenská archeológia 28, 137-158.
- monografického čísla
Mařík, J. 1997: Pánve klčovského typu. (Zprávy ČAS – Supplément 32.) Praha.
Lehrberger, E. et al. (eds.) 1997: Das prähistorische Gold in Bayern, Böhmen und Mähren. Herkunft – Technologie – Funde. Bd. I-III. (Památky archeologické – Supplementum 7.) Praha. (=titul a podtitul)
- stati ve sborníku
Pleinerová, I. 2002: Dlouhé domy únětické kultury v severozápadních Čechách. In: P. Čech – Z. Smrž (ed.), Sborník Drahomíru Kouteckému, Most, 163-166.
Pavelčík, J. 1991: Der Vorboleráz-Horizont in Hlinsko bei Lipník nad Bečvou. In: D. Jankowska (ed.), Die Trichterbecherkultur. Neue Forschungen und Hypothesen, Material des Internationalen Symposiums Dymaczewo 1988. II, Poznań, 223-231.
- recense bez zvláštního názvu (recense s názvem se cituje jako článek v časopise, ale tak, aby byly zřetelně odděleny údaje recense a recensovaného díla)
Fridrich, J. (rec.) 2000: Carole, F., La gravure dans l'art magdalénien. Paris 1999. Archeologické rozhledy 52, 565-566.
Fridrich, J. 2000: Carole, F., La gravure dans l'art magdalénien. Paris 1999. (Recense.) Archeologické rozhledy 52, 565-566. (aby byly zřetelně odděleny údaje recense a recensovaného díla)
- edice pramenů: pozor, jde o publikace! Obsahují originální název, nesmí chybět jméno editora (=toho, kdo pramen odborně zpracoval a připravil k vydání). Lze odkazovat přes zavedenou zkratku.
CDB I: Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae I. (Ed. G. Friedrich). Pragae 1871.
Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae I. (Ed. G. Friedrich), Pragae 1871.

• **Prameny a internetové zdroje:**

- nepublikované nálezové a jiné výzkumné zprávy (včetně hlášení a ZAA)
Novák, J. 2003: Stavba ČOV v Horní Dolní, okr. Kocourkov, červen 2002. (Nálezová zpráva.) Archiv nálezových zpráv Archeologického ústavu AV ČR v Praze, čj. (=číslo jednací) 356/73.
Novák, J. 2003: Horní Dolní, okr. Kocourkov. (Hlášení.) Archiv nálezových zpráv Archeologického ústavu AV ČR v Praze, čj. 356/73.
Pozor: vyšla-li zpráva v BZO, citujeme přednostně publikovanou versi, a to jako článek v časopise. Obsahuje-li však archivní zpráva více údajů než tištěná, citujeme obě (netištěnou mezi prameny).
- nepublikované diplomové práce apod. (publikované se citují jako monografie nebo článek)
Čtverák, V. 1980: Knovízské osídlení dolního toku Berounky a jižní části Pražské plošiny. Nepubl. rkp. dipl. práce uložený v Ústavu pro archeologii UK v Praze-FF, signatura XXX.
- ostatní prameny archivní povahy: uvádí se místo uložení, název a sídlo archivu, název fondu, číslo fasciklu, signatura, číslo kartonu či krabice a nakonec inventární číslo. Údaje se oddělují čárkami, na konci je tečka.
Státní okresní archiv Znojmo, fond Pozůstalost Fr. Vildomce, fasc. 15, sign. 10, kart. 8, inv. č. C-12345.
- ústní sdělení, výpověď svědka: uvádí se jméno, kontaktní adresa, upřesnění svědkovy role, datum záznamu.
Jan Novák, bytem Jihlava, Horní 1, člen České archeologické společnosti, záznam učiněn 10. 11. 1998.

• **Citování elektronických dokumentů:**

= obdobně jako článek; autor a název, pokud jsou uvedeny, jinak nutno vymyslet pracovní název; rok publikace nebo stažení pro účely odkazu z textu; uvádí se vždy **úplná** internetová adresa zobrazená v záhlavním řádku, vždy **datum** a pokud možno hodina stažení.

Bátora, J. – Tóth, P. – Bača, M. 2013: Santovka. Dostupné on-line:

http://www.archeol.sav.sk/docs_vyskumy2013/2013_Santovka.pdf. Staženo 12. 2. 2014.

= internetové mapy apod.:

Geologická mapa 1:50 000 [cit. 15. 9. 2015]: Geologická mapa 1:50 000. Dostupný z
http://mapy.geology.cz/geocr_50/.

Citování ADC (dle sdělení ing. Křivánkové 2010):

„Pokud citujete databázi v textu, mělo by stačit poprvé citovat v plném názvu – Archeologická databáze Čech a dále uvádět zkratku ADC (pokud víte, z jakého souboru jste informace čerpali, je možné to uvést - např. ADC2009). Pokud ji budete citovat až na závěr práce v rámci literatury, uveďte Archeologická databáze Čech, Archeologický ústav AVČR Praha, v.v.i.“

• **Citační odkaz v textu:**

- **harvardské citování podle způsobu AR:** nejprve zkrácený odkaz v textu (*Böhm 1941, 50-51; Filip 1936-38, týž 1948; Podborský 1970a*) a potom úplná citace v seznamu literatury (k tomu viz níže);
- **historické vědy (standard ČCH):** dřívější způsob citování také v archeologických pracích; celé citace v poznámkách pod čarou – kombinováno s vlastními poznámkami a komentáři, při opakovaných odkazech latinské zkratky *Hraše l. c.; Sedláček o. c., 75; tamtéž / ibid.; cit. dílo / op. cit., o. c., l. c.;*

Existuje mnoho **dalších způsobů** a jejich variant, v české archeologii se nepoužívají, nepoužívá se ani citování podle normy. Pozor při publikaci v zahraničí! **Dobry přehled najdete na internetových stránkách**
http://is.muni.cz/do/rect/el/estud/prif/ps11/metodika/web/ebook_citace_2011.html.

• **Způsoby psaní údajů v citacích**

- **Jméno autora:** *Sedláček, August / Sedláček, A.; Brjusov / Bryusov / Брюсов* – podle jazyka originálu; transliterace – příslušné normy pro daný jazyk; **čeština má vlastní normy pro přepis, nepoužíváme přepis anglický!**
- **křestní jméno** v odkaze v textu není, v soupise se uvádí pouze iniciála; když jsou dva autoři téhož příjmení, rozlišují se v odkaze iniciálou křestního jména (*Čižmář, M. x Čižmář, Z.*); mají-li křestní jména se stejnou iniciálou, rozlišuje se delší zkratkou (*Tichý, Rud. x Tichý, Rad.*) či celým jménem; bez titulů;

- **spoluautoři**: do tří se uvádějí všichni (*Motyková, K. – Drda, P. – Rybová, A.*); více než tři: *Pleiner et al.*, případně *Kolektiv / Kol.*; pořadí spoluautorů: tradičně dle abecedy, nově se prosazuje podle autorského podílu (převzít pořadí tak, jak je uvedeno v titulu publikace!)
 - **přídomky, předložky, členy apod.**: *Merhart, G. von; Le Goff, J.; Ap Simon, A. M.; MacDonald, J.*
 - **autor neuveden**: dříve *Anonym / Anon.*, současná norma to odmítá, autor se neuvádí a začne se rovnou názvem;
 - **Redaktor sborníku**: česky *Pleiner, R. – Rybová, A. (red.) 1978*; německy *Hänsel, B. (Hrsg.) nebo (Hg.) 1997*; anglicky *Coles, J. – Harding, A. F. (eds.) 1979*; latinsky *Klápště, J. (ed.), Klápště, J. – Měřínský, Z. (edd.)*; francouzsky *Bailloud, G. (réd.) 1987...*: vždy podle jazyka názvu sborníku.
 - **Název díla**: podle titulního listu, v jazyce publikace (transliterace); překlad do češtiny v hranaté závorce; zkratky časopisů: ČSN, BRGK 1992 a jiné národní rejstříky; seznam zkratek za seznamem literatury!;
 - **Vydání**: pořadí, místo a nakladatelství vždy v jazyce a pravopise díla; rok: *1990*, ne *MXM*; odhad: *[1845]*; u nedatovaných lze *b. r., b. d.*; interval: *1986-1988*; neukončená řada: *1986–* anebo *1986 a násl.*
 - **Místo (místa) vydání**: u monografií a sborníků vždy, u časopisů jen pokud má rozlišovací funkci (např. u časopisů shodného názvu). Neznámé místo: *b. m.* (někdy *s. l. = sine locus*). Neení-li uvedeno místo, ale nakladatelství, uvádí se také někdy jako náhrada místa vydání. *Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Lódž.*
 - **Nakladatelství**: v české archeologii není povinné, nyní častěji pod západním vlivem, anebo není-li uvedeno místo vydání. Tradičně *Academia Praha*, nebo *Praha, Academia*, západní způsob *Praha : Academia*.
 - **Ročník a číslo periodika**: preferují se arabské číslice; dvojčíslo – u nás se odděluje spojovníkem (35-36), v zahraničí někdy lomítkem (35/36). Číslo sešitu se zpravidla vůbec neuvádí, jestliže časopis čísluje stránky průběžně a ze stránek tedy poznáme, v jakém místě ročníku máme hledat. Pokud je to nutné uvést, pak nepíšeme *Listy 35, č. 5*, nýbrž *Listy 35 (5)* nebo *Listy 35, 5*, popř. *Listy 35/5*.
 - **Rozsah**: stránkový rozsah celého článku (např. *46-58*) se uvádí na konci v seznamu literatury; v textu u odkazovaných míst a převzatých pasáží citovat vždy konkrétní stránku (stránky): opět rozsahem (*46, 71-72*), zkráceně dříve pouze počáteční stránka pasáže (*46n. = str. 46 a následující stránka 47, 46nn. = str. 46 a několik následujících stran*); též *46 a násl.*, angl. *46ff.*, lat. *46sq., 46sqq.*); počet stran = celkový počet stran publikace (např. *459 s.*) se v českých archeologických citacích neuvádí.
 - **Shrnutí / Souhrn** (česky) – Zusammenfassung (německy) – Summary (anglicky) – Résumé (francouzsky, v češtině lze použít i jako synonymum slova Souhrn); shrnutí lze citovat samostatně jako článek (někdy má sam. název), pokud jsem četl jen ten souhrn.
 - Některé časopisy vyžadují citování paralelního cizojazyčného názvu nebo názvu cizojazyčného souhrnu.
- Na konci kompletní citace je vždy tečka.**

• Soupis literatury

- Seznam úplných citací titulů, na něž se odkazuje v textu, je vždy umístěn hned **za textem**.
- Tituly řadíme primárně podle **abecedy** (příjmení autorů); citujeme-li více prací od téhož autora, řadíme tyto citace **chronologicky**.
- Samostatné práce se citují nejprve, pak práce ve spoluautorství: *Sklenář, K. 2005* bude dříve než *Sklenář, K. – Sklenářová, Z. – Slabina M. 2002*, tj. nejprve uvedeme všechny tituly, kde je autor autorem jediným (chronologicky), a pak teprve postupně se spoluautory, opět primárně podle abecedy, pak podle let.
- Více publikací téhož autora v témže roce se rozlišuje **malým písmenem** za letopočtem vydání (tj. *Hrala 1973a, Hrala 1973b* atd.).
- Nejprve se uvádějí práce, kde je dotýčný autorem či prvním spoluautorem, potom ty, kde je redaktorem (editorem).
- U článků v časopisech a sbornících se v soupise literatury vždy uvádí stránkový rozsah od-do. U monografií se neuvádí stránkový rozsah ani počet stran. *Pozor: odkaz na konkrétní stránku, ze které cituji, patří do citačního odkazu v textu, ale nikdy do seznamu literatury!*
- Tituly v seznamu **zarovnáваме** k levému okraji, **bez odrážek**, bez odsazení.
- Mezi položkami soupisu **nevnecháváme řádky**.

2. Úprava písemností psaných strojem a textovými editory (ČSN 01 6910)

Interpunkce

- Mezi slovem a následujícím interpunkčním znaménkem **, ; ! ? není mezer**a, za znaménkem **je vždy**.
- Dobrý den. Je otevřeno? Nevstupujte! A-PROJEKT, spol. s r. o., tel.: 999111999. Ústí n. Orł., r. 2001, 500 m n. m.; +5 °C, ale: 1 + 2 = 3

... = vynechání textu / pokračování výčtu.

- **Spojovník** (česko-ruský slovník, mohylovo-knovízský horizont, o. Plzeň-sever, E. Čujanová-Jílková) **spojuje**.
- **Pomlčka** (Osídlení - s ohledem na půdní poměry - tu bylo řídké. Dálnice Praha - Brno. Konference se konala v Krakově 12. - 18. 10. 1985.) **odděluje**.
- Uvozovky a tečka - pořadí: Tzv. "spečené valy". "Chudoba cti netratí."
- **Závorky** přednostně kulaté (tyto), na psacím stroji lze nahradit lomítky /tyto/, hranaté v citacích u doplněných údajů [tyto]. Nikdy nemohou stát dvě závorky vedle sebe: (takto to nejde) (musíte to prostě nějak udělat) ani závorka v závorce stejného typu (v této závorce tedy nemohu užít závorek obyčejných (těchto), nýbrž jiných, nejlépe hranatých [tedy těchto]). Mezi závorkou a textem v ní se **nevynechává** mezera.

Zkratky

p. Novák, popř., zvl.; tj., apod., atp., č. j. i čj., č. p. i čp.
fa Novotný, z fy Novotný, s fou Novotný; pí Suchá, ca 5 m, cca 6 kg
AV ČR, ČSAD

prof. PhDr. Jiří Sláma, CSc., FF UK i FFUK (neoficiální, ale běžná)

Značky

10 cm; 5,4 kg; 7 x 5 m; ale: několik metrů výkopu, nikoli několik m výkopu!
Mezi číslem a značkou se vynechává mezera, za značkou se nepíše tečka.

Čísla, data

5 %; 2685 ±100 B. P.; měřítko 1 : 20; 867,6 m; 2 000 km i 2000 km;
36500,60 Kč i 36.500,60 Kč; 10. října 2016 i 10. 10. 2016

10násobek; 5krát; (ale slovem je to lepší); **nikdy** 5tý, 14ého

§ 39 odst. 2 písm. b) zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

Členění textu

První řádek odstavce od levé svislíce se odráží zpravidla o 5 úhozů (v PC tabelátor).

Mezi odstavci se při řádkování jednoduchém (1) vynechává řádek, při 1,5 a dvojitým ne. (Pozor, platí pouze pro čistopis, který se bude přímo reprodukovat, nikoli pro rukopis do tisku – tam se řádek nevynechává.)

Začátek a konec výčtu se odděluje prázdným řádkem, stejně tak navzájem víceřádkové body, odrážky apod.

Označování částí textu (ČSN ISO 2145)

0	Úvod	A. Starší nálezy
1	Přírodní podmínky	I. Před rokem 1899
1.1	Klima	II. Výzkum J. L. Píče 1899
1.2	Geologické podmínky	1. Sonda na Vonáskově poli
1.3	...	a) keramika
2	Dějiny výzkumu	b) kamenná industrie
3	Popis nálezové situace	c) kosti
3.1	Sonda 1/98	...
3.1.1	Popis nálezů	2. Hroby na poli J. Černého
3.1.1.1	Keramika	a) ...
3.1.1.2	Mazanice	
3.1.1.3	...	
3.1.2	Datace a interpretace	
4	Závěr	
	Literatura	

Úprava nadpisů, dílčí nadpisy: doporučuji inspirovat se zavedenými periodiky (PA, AR, Pravěk).

Poznámky pod čarou: do tří lze označovat hvězdičkou* (pokud to nyní redakce dovolí), při větším počtu průběžně číslovat. V textových procesorech bývá funkce Poznámka pod čarou.

PhDr. Zuzana Bláhová, Ph.D., 8. 10. 2016.

*) Za laskavou informaci děkuji †Dr. V. Mouchovi. (=to není údaj o zdroji, ale vzor poznámky pod čarou označené hvězdičkou)